

AARDRIJKSKUNDIG
WOORDENBOEK

DER
NEDERLANDEN,

BIJENGEBRAGT

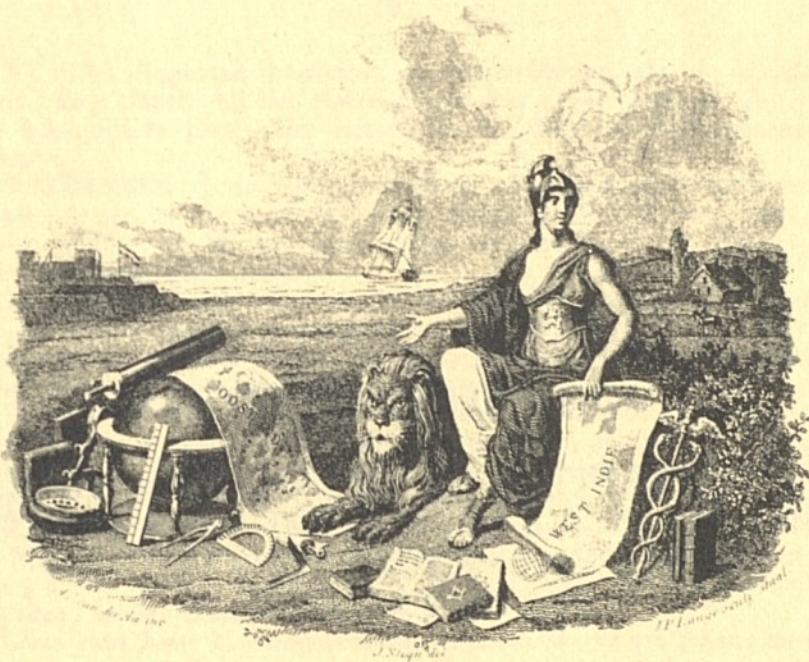
DOOR

A. J. van der Aa,

onder medewerking van eenige Vaderlandsche Geleerden.

ACHTSTE DEEL.

N. O.

T. Gorinchem, bij
JACOBS NOORDUYN

1846.

De Koning van Batjan, later bezitter van Obi, heeft het in 1683, met al de kleine, binnen den omtrek van drie mijlen van daar gelegene eilanden, aan de Oostindische-Compagnie, voor acht honderd Rijksdaalders (2000 guld.) verkocht. De muskaatnotenboomen, die op Obi zeer talrijk waren, werden later uitgerooid.

In 1671 heeft de Landvoogd FRANCX, aan de westzijde van dit eiland, eene houten versterking aangelegd, den Brill genaamd, waarin aanvankelijk vier en twintig man lagen, wier getal, door de afnemende belangrijkheid van Obi, gedurig verminderd is, tot dat eindelijk deze post ingetrokken en dit eiland, in het jaar 1672, onder Ternate geplaatst werd.

Bij Obi is eene parelvisserij, die echter nimmer van eenig aanmerkelijk belang geweest is.

OBI, POELOE-OBI, eil. in *Oost-Indië*, in de *Zee-van-Java*. Zie SCHIEDAM.

OBI (KLEIN-), OBI-LATOE of OBI-LATTA, eil. in *Oost-Indië*, in den *Moluksche-Archipel*, tot de *Ternataansche-eilanden* behoorende, N. W. van Obi.

OBI-BESAR, POELOE-BESAR, eil. in *Oost-Indië*, in de *Zee-van-Java*. Zie ROTTERDAM.

OBIN, oud d. in *Oost-Indië*, resid. *Amboina*, op het eil. *Ceram*, aan de Noordkust van *Groot-Ceram*.

OBSERVANTEN-KLOOSTER of KLOOSTER-DER-OBSERVANTEN (FRATRES MINORES DE OBSERVANTIA, ook FRATRES DE OBSERVANTIA ET OBSERVANTISSIE SUB REGULA TERTIA FRANCISCI [Minderbroeders]), voorm. kloost. te *Nijmegen*.

Dit kloost. is, met de daaraan gebouwde kerk, in 1536 gesticht, aan de straat, welke de *Papengasch* of *Papengasse* genaamd wordt, en met een ruim kerkhof omgeven. Het was door vrijwillige bijdragen der geloovigen zoodanig begiftigd, dat de Broeders daarvoor ruim leven konden. In 1549, 1553 en 1558 is in dit klooster een kapittel van de Franciskanen gehouden. In 1591 is het opgeheven en tot een OUDMANNEN-GASTHUIS ingerigt geworden, hetwelk het gebleven is tot in 1676, in welk jaar dit gebouw tot een GEMEENELANDS-AMMUNITIE- of WAPENHUIS is bestemd, en gebleven tot aan de verovering van *Nijmegen* door de Franschen, op 8 November 1794, te welker tijd het tot HOSPITAAL in gebruik genomen is. In 1795 is hieraan de oude bestemming van WAPENHUIS wedergegeven, waartoe het gebezigd is geworden tot in Julij 1808, in welke maand de toenmalige Koning van Holland, LODEWIJK NAPOLEON, al de vestingwerken en vestinggebouwen, waaronder ook gemeld AMMUNITIEHUIS, aan de stad schonk. Nadat de inlijving van de landen, aan den linker Waaloever gelegen, in het Fransche keizerrijk, in April 1810, werd tot stand gebracht, is het, tot aan het vertrek der Franschen, tot MAGAZIJN VAN TABAK gebruikt. In 1814 is het tot KAZERNE ingerigt, waartoe het nog in gebruik is, zijnde de eigendom, in 1815, wederom aan het Rijk overgegaan.

OBTRICUM, naam, onder welken de st. MAASTRICHT, prov. *Limburg*, op sommige oude kaarten voorkomt. Zie MAASTRICHT.

OGANNI (VILLA-), ook OKENNI geschreven, plaats, vermeld in 797 en 799, in het graafs. *Hamelande*, waarvoor OKKENBROEK, bij *Deventer*, wordt gehouden.

OCHTEN, heerl. in de *Neder-Betuwe*, prov. *Gelderland*, distr. *Nijmegen*, arr. en kant. *Tiel*, gem. *Echteld*; palende N. aan de *Linge*, hier *Wetering* genoemd, welke haar van *Lienden* en *Kesteren* scheidt, O. aan de heerl. *Dodewaard*, Z. aan de *Waal*, W. aan de heerl. *IJzendoorn*.

Deze heerl. bevat het d. Ochten, benevens eenige verstrooid liggende huizen. Zij beslaat, volgens het kadaster, eene oppervlakte van 1004 bund. 12 v. r. 42 v. ell., alles belastbaar land; telt 136 h., bewoond door 156 huisgez., uitmakende eene bevolking van 830 inw., die meest hun bestaan vinden in den landbouw. De grond bestaat uit weiland, bouwland, boomgaarden en uiterwaarden.

De Herv., die er 820 in getal zijn, onder welke 310 Ledematen, maken eene gem. uit, welke tot de klass. en ring van *Tiel* behoort. De eerste, die in deze gem. het leeraarambt heeft waargenomen, is geweest *SIBRANDUS SIXTI*, die in het jaar 1611 hier stond, en in het jaar 1623 opgevolgd werd door *HENRICUS BRINKMAN*. Het beroep werd vroeger door de mansledematen gedaan, thans geschiedt het door den kerkeraad.

De R. K., van welke men er 30 telt, behooren tot de stat. van *Herveld*, in de Over-Betuwe, doch gaan te *Druten*, over de Waal, ter kerke.

In deze heerl. heeft men eene school, die in het jaar 1836 gebouwd is, en gemiddeld door een getal van 70 leërlingen bezocht wordt.

De eerste, die men als Heer van *OCHTEN* vermeld vindt, was *RICOLD VAN OCHTEN*, die met *DIDERICH VAN EMEREN*, in 1263 zegelde. Hij staat aldaar vóór de Heeren *VAN HORNES*, *ROTTEN* en *SOELEN*, en zij worden alle Edele Heeren genoemd. Zijn zegel hangt nog aan den brief, en vertoont een Ridder te paard; op het schild ziet men: *trois chevrons avec un Lambel en Chef* (d. i. drie kepers met eene balk in het hoofd). Hij staat insgelijks vóór de Heeren *VAN BATENBURG*, *VAN HERNEN*, *VAN BRONCKHORST*, en was in 1165 getuige van Graaf *OTTO VAN GELRE*, bij de ruiling van goederen met Heer *RUDDOLPH COCK*, Ridder. Zijne zonen, ook *Viri Nobiles* (edele Heeren), *HENDRIK* en *GODEFRIED VAN OCHTEN*, verkochten Woensdag na Palmzondag 1281 of 1282 alle hunne goederen, bij *IJsendoorn* gelegen, aan Heer *RUDDOLPH COCK*, Ridder, die men van elders weet, met hunne zuster *ALEYD* getrouwd te zijn geweest. Deze goederen waren eigendommelijke bezittingen, die met Gelderland niets gemeens hadden. Ook geschiedde de opdracht voor Schepenen van *Tiel*, welke stad toen onder *Brabant* behoorde. De zelfde *HENDRIK VAN OCHTEN* verkocht, den 29 September 1299, zijne goederen in *Bunnik*, en zijne tienden te *Pothuizen*, die hij van den Bisschop van *Utrecht* ter leen hield, voor vijf honderd ponden (5000 guld.) aan het kapittel van *St. Pieter* te *Utrecht*, onder belofte dat hij zijne eigene goederen in *OCHTEN*, die veel meer waardig waren, aan den Bisschop zoude opdragen en van hem ter leen ontvangen; bleef hij daarbij in gebreke, dan zou het kapittel uit zijne goederen van *OCHTEN*, 's jaars zes en dertig ponden (216 gulden) genieten, binnen *Rbenen* te betalen. In eenen anderen brief van den 2 November 1299, beloofde hij aan dat kapittel, dat, wanneer zijn zoon *JOHAN* uit *Frankrijk* zou terug gekomen zijn, hij binnen veertien dagen van zijn regt op die goederen zoude afstand doen. In 1503 was hij reeds overleden, want *JOHAN*, Heer van *OCHTEN*, droeg, in December van dat jaar, aan het kapittel van *St. Pieter*, zijne goederen en de heerlijkheid *OCHTEN*, voor twaalf mark op, onder voorwaarde, dat hij en zijne erfgenamen die van de kerk van *Utrecht* ter leen zouden houden, op gelijke regten, als zijne voorvaders de tienden van *Pothuizen* en de goederen van *Bunnik* bezeten hadden. *HENDRIK* en zijn zoon *JOHAN* zegelden niet te paard, en hun wapen is een gekroonde leeuw, dus verschillende met dat van zijnen vader *RICOLD*. Verder weet men niets meer

van dat geslacht, en men vermoedt, dat JOHAN kinderloos gestorven is, en dat de heerlijkheid, bij koop, of op eene andere wijze, aan de Graven van Gelre gekomen zijnde, een ambtsdorp van de Neder-Betuwe werd.

Het dorp OCHTEN, OGHEN of UCHTEN, ligt 4 u. W. N. W. van Nijmegen, 2 u. O. N. O. van Tiel, 1 u. O. van Echteld, aan den Waaldijk, midden in het zaa. en hooiland, op $51^{\circ} 54' 21''$ N. B., $25^{\circ} 15' 51''$ O. L. Het is een redelijk groot, doch oud dorp, dat zich op eene lengte van twee uren gaans langs den Waaldijk uitstrekt, en een schuivenveer over de Waal heeft. Op $\frac{1}{2}$ uur ten Oosten van dit dorp eindigt de linie van de Grebbe, die van af de Spees door de Neder-Betuwe gaat en aan den Waaldijk met een aarden fort eindigt, dat met een reduit zal voorzien worden.

Men weet niet na te gaan aan welke H. de kerk vóór de Reformatie was toegewijd; doch het is niet onwaarschijnlijk, dat de kerk aan een klooster behoort heeft, hetwelk vroeger naast haar stond. De daaraan palende boomgaard heet nog het Beggijnhof, en twee daaraan grenzende akkers de Vikarij en het Hofke. Er was in deze kerk eene vikarij gesticht ter eere van de *Allerheiligste Maagd MARIA*. Het is eene der oudste kerken in de Over-Betuwe, en heeft ook eenen ouden toren. In het jaar 1818 is zij van een orgel voorzien. Door eenen brand, welke in het laatst der vorige eeuw in de kerk ontstaan is, en waardoor dit gebouw van binnen geheel uitbrandde, schijnen alle oude papieren en boeken verloren te zijn gegaan.

OCCA, twee eilandjes in *Oost-Indië*, in den *Archipel-van-St.-Lazarus*, in de *Bogt-van-Catsjeli*, op een rif.

OCKENBURG, buit. in *Defland*, prov. *Zuid-Holland*, arr. en 1 u. Z. W. van 's *Gravenhage*, kant. en $1\frac{1}{2}$ u. N. van *Naaldwijk*, gem. en $\frac{1}{2}$ u. W. van *Loosduinen*, midden in de klingen, met eene laan van den *Monstersche-weg* toegankelijk.

Eenigen hebben getwijfeld of dit weleer niet een adellijk landgoed geweest zij, omdat er onder de Abten van Egmond eenen GERARD van OCKENBURG genoemd wordt. Doch dit buiten heeft in de zeventiende eeuw op nieuw eenige vermaardheid gekregen, door haren toenmaligen bezitter, den Dichter JACOB WESTERBAAN, die aldaar den 31 Maart 1670 overleed, na dit kustoord veel verfraaid en uitmuntend bezongen te hebben.

Het beslaat eene oppervlakte van 258 bund. 38 v. r. 85 v. ell., en wordt thans in eigendom bezeten door den Heer Mr. J. H. J. HUYGENS, woonachtig te 's *Gravenhage*.

OCKERSDORP, d., hetwelk door MELIS STOKÉ, op het jaar 1155, vermeld wordt, als de Kennemers toegedaan zijnde.

De blaffert van de goederen van het bisdom van Utrecht noemt het ACCASTORP; BEKA noemt het OPDORP. Daardoor schijnt bedoeld te worden OOSTDORP, nabij Alkmaar, naar het Noordwesten, of OUDORP, daar regt tegenover gelegen.

OCKI (DE), WAT-OCKI of OKKI, riv. in *Oost-Indië*, op het *Ambonsche eil. Boero*, aan de Zuidkust, welke, met eene zuidelijke rigting, in den *Archipel-van-St.-Lazarus* uitloopt.

OCKINGA of OKKINGA, voorn. state, prov. *Friesland*, kw. *Oostergoo*, griet. *Wonseradeel*, arr. en $2\frac{1}{2}$ u. N. W. van *Sneek*, kant. en 1 u. N. ten O. van *Bolsward*, niet ver van *Burgwerd*, waartoe zij behoorde, in de b. *Sjungadijk*.

ODANARA of ODONARA, eil. in *Oost-Indië*, een der *Zuidwester-eilanden-van-Banda*. Zie ADANARA.